

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
VOKIETIJOS ISTORIJOS INSTITUTAS VARŠUVOJE
KYLIO CHRISTIANO-ALBRECHTO UNIVERSITETAS**

**UNIVERSITÄT WILNIUS
INSTITUT FÜR GESCHICHTE LITAUENS
DEUTSCHES HISTORISCHES INSTITUT WARSCHAU
CHRISTIAN-ALBRECHTS UNIVERSITÄT ZU KIEL**

Tarptautinė mokslinė konferencija
Internationale wissenschaftliche Tagung
Międzynarodowa konferencja naukowa

**ŽALGIRIS–GRIUNVALDAS–TANENBERGAS 1410:
KARAS IR TAIKA VĖLYVAISIAIS VIDURAMŽIAIS**

**ŽALGIRIS–GRUNWALD–TANNENBERG 1410:
KRIEG UND FRIEDEN IM SPÄTEN MITTELALTER**

**ŽALGIRIS–GRUNWALD–TANNENBERG 1410:
WOJNA I POKÓJ W PÓŻNYM ŚREDNIOWIECZU**

PROGRAMA

2010 m. spalio 21–23 d.
Vilniaus universitetas

Mažoji aula / Aula parva (Universiteto g. 3)

Konferencijos kalbos: lietuvių ir vokiečių (*synchroninis vertimas*)

Konferencija rengiama bendradarbiaujant su Goethe's institutu Vilniuje ir
Lenkijos institutu Vilniuje

**ŽALGIRIS–GRIUNVALDAS–TANENBERGAS 1410:
KARAS IR TAIKA VĒLYVAISIAIS VIDURAMŽIAIS**

**ŽALGIRIS–GRUNWALD–TANNENBERG 1410:
KRIEG UND FRIEDEN IM SPÄTEN MITTELALTER**

**ŽALGIRIS–GRUNWALD–TANNENBERG 1410:
WOJNA I POKÓJ W PÓŻNYM ŚREDNIOWIECZU**

2010 m. minimos 600-osios Žalgirio mūšio metinės. Dar amžininkų pavadintas „didžiuoju mūšiu“, Žalgiris tapo svarbia įvairių tautų istorinės atminties dalimi. Ypač Vidurio Rytų ir Rytų Europos regione mūšis iki pat šių dienų susilaukia didelio susidomėjimo. Tiesa, mūšio vaizdinys nuo seno yra smarkiai įtakotas ideologinių prielaidų, karas tarp Vokiečių ordino ir Lenkijos bei Lietuvos dažnai vaizduojamas kaip neišvengiamas „amžinų priešų“ susidūrimas, nemėginant giliau pasiaiškinti to meto politinės situacijos sudėtingumo ir diplomatijos bei tarptautinių santykių kompleksškumo. Naujas žvilgsnis į Žalgirį ir su juo susijusius reikšmingus įvykius leistų ne tik labiau diferencijuotai suvokti mūšio reikšmę ir jo pasekmių mastą, bet ir padėtų naujai įprasminti šią atminimo vietą istorinėje sąmonėje. Ši sąsaja su dabartimi yra itin svarbi, nes mūšio kontekste jau tuomet atsirado visa eilė iki šiol aktualių kategorijų, kaip antai teisingo karo samprata, tarptautinis tarpininkavimo procesas, taiki komunikacija karo metu.

Vilniaus universitetas, Lietuvos istorijos institutas ir Vokietijos istorijos institutas Varšuvoje 600-ųjų mūšio metinių proga rengia tarptautinę konferenciją, skirtą šiam vėlyvųjų Viduramžių mūšiui ir jo istoriniam kontekstui aptarti. Pranešėjų užduotis – pradėdant konkrečia Žalgirio problematika, atskleisti platesnę to meto politikos tarp karo ir taikos panoramą. Pagrindiniai klausimai: Vidurio Rytų Europos regionas XIV ir XV a. sandūroje, tarptautinės politikos tendencijos, pokyčiai karyboje vėlyvaisiais Viduramžiais, taikių santykių užmezgimo ir palaikymo formos, Žalgirio mūšis ir jo atminimas.

Im Jahre 2010 wird des 600. Jahrestages der Schlacht bei Tannenberg/Grunwald/Žalgiris gedacht. Schon von den Zeitgenossen als „große Schlacht“ bezeichnet, wurde Tannenberg/Grunwald/Žalgiris zu einem vielschichtigen Phänomen der späteren national ausgerichteten Erinnerungskulturen. Besonders im Ostmittel- und Osteuropa stößt die Schlacht bis zum heutigen Tag auf breites öffentliches Interesse, wobei das Bild des Krieges zwischen dem Deutschen Orden und Polen-Litauen immer noch stark ideologisch geprägt ist. Ohne die Komplexität der damaligen Politik zu berücksichtigen, wird der Krieg meistens als unausweichlicher Zusammenstoß der „ewigen Feinde“ aufgefaßt und dargestellt. Die Schlacht und die mit ihr verbundenen historischen Ereignisse verdienen jedoch eine viel differenziertere Untersuchung. Im Vordergrund der Tagung soll deshalb die allgemeine Frage nach Krieg und Frieden im späten Mittelalter stehen, behandelt sollen aber auch die Vorstellungen und Verfahren im Umfeld der Schlacht: gerechter Krieg, internationale Schlichtungsverfahren, Formen der friedlichen Kommunikation in Kriegszeiten – alles Fragen, die einen aktuellen Bezug zur Gegenwart haben.

Die Historische Fakultät der Universität Vilnius, das Institut für Litauische Geschichte und Deutsches Historisches Institut Warschau veranstalten aus Anlaß des Jubiläumsjahres eine internationale Tagung, die der spätmittelalterlichen Schlacht und ihrem historischen Kontext gewidmet ist. Die Referenten sind eingeladen, von der Tannenberg/Grunwald/Žalgiris-Problematik ausgehend eine breitere Perspektive der damaligen Politik zwischen Krieg und Frieden zu behandeln. Vier Achsen ordnen die Tagung: Ostmitteleuropa an der Wende des 14. und 15. Jahrhunderts, Veränderungen in der Kriegführung im späten Mittelalter, Formen der friedlichen Beziehungen, die Schlacht und ihre Erinnerungen.

SPALIO 21 D., KETVIRTADIENIS DONNERSTAG, 21. OKTOBER

10.00-13.00 Diskusija/Diskusja/Diskussion (*lietuvių ir lenkų k./litewsko-polska/litauisch-polnisch*)

- Žalgirio mūšio atminimas ir tradicija Lenkijoje, Lietuvoje, Baltarusijoje ir Ukrainoje
- Pamięć i tradycja bitwy pod Grunwaldem w Polsce, na Litwie, Białorusi i Ukrainie
- Erinnerung und Tradition der Schlacht bei Tannenberg in Polen, Litauen, Weißrussland und Ukraine

Magdalena Micińska (*Varšuva/Warszawa*), **Jan M. Piskorski** (*Štetinas/Szczecin*), **Henadz Sahanovich** (*Minskas/Minsk*), **Aliaksandr Smalianchuk** (*Gardinas/Grodna*), **Volodymyr Kravchenko** (*Charkovas/Charkiv*), **Rimvydas Petrauskas** (*Vilnius*), **Darius Staliūnas** (*Vilnius*)

moderuoja (*moderator*) **Alfredas Bumblauskas** (*Vilnius*)

18.30 Atidarymo pranešimas / Eröffnungsvortrag (*prancūzų-lietuvių k./französisch – litauisch*)

Philippe Contamine (*Paryžius / Paris*)

- Nuo išgyvenimo prie užrašymo, nuo užrašymo prie vaizdinio. Apmąstymai apie mūsų aprašymus Viduramžių pabaigoje
- Du vécu à l'écrit, de l'écrit à l'image. Considérations sur les récits de bataille à la fin du Moyen Age

SPALIO 22 D., PENKTADIENIS FREITAG, 22. OKTOBER 2010

9.00 Konferencijos atidarymas / Eröffnung der Tagung

- Vilniaus universiteto rektorius prof. hab. dr. Benedikto Juodkos sveikinimas
- Lietuvos istorijos instituto direktoriaus dr. Rimanto Miknio sveikinimas
- Vokietijos istorijos instituto Varšuvoje prof. Eduardo Mühlės sveikinimas

9.15-12.30

I posėdis: „Vidurio Rytų Europa XIV ir XV a. sandūroje“

I. Sitzung: „Ostmitteleuropa um 1400“

9.15 **Martin Kintzinger** (*Miunsteris / Münster*)

- Perspektyvos kaita: tarptautiniai santykiai tarp Vakarų ir Rytų Europos vėlyvaisiais Viduramžiais
- Perspektivenwechsel. Internationale Beziehungen zwischen West- und Osteuropa im Spätmittelalter

9.40 Thomas Wünsch (*Pasau / Passau*)

- Paulius Vladkovicus ir „realaus mąstymo“ tarptautinių santykių moksle genezė: karas tarp Lenkijos–Lietuvos ir Vokiečių ordino kaip paskata naujai politikos teorijos paradigmam?
- Paulus Wladimiri und die Genese eines „realistischen Denkens“ in der Lehre von den internationalen Beziehungen: Der Krieg zwischen Polen–Litauen und dem Deutschen Orden als Stimulus für ein neues politiktheoretisches Paradigma?

10.05.-10.30 Kavos pertrauka / Kaffepause

10.30 Stephen C. Rowell (*Vilnius*)

- Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir unijos su Lenkija epochos pradžia
- Das Großfürstentum Litauen und der Beginn der Epoche der Union mit Polen

10.55 Artūras Dubonis (*Vilnius*)

- Pasisienis kaip socialinės ir kultūrinės komunikacijos zona
- Der Grenzraum, eine Zone der sozialen und kulturellen Kommunikation

11.20-12.30 Diskusija / Diskussion

14.00-17.30

II posėdis: „Karas“

II. Sitzung: „Krieg“

14.00 Malte Prietzel (*Frankfurtas prie Maino / Frankfurt a. M.*)

- Pokyčiai karyboje vėlyvaisiais Viduramžiais
- Veränderungen in der Kriegführung im späten Mittelalter

14.25 Jürgen Sarnowsky (*Hamburgas / Hamburg*)

- Ekonominiai XV a. pradžios karų istorijos aspektai
- Wirtschaftliche Aspekte der Geschichte der Kriege am Beginn des 15. Jahrhunderts

14.50 Uwe Tresp (*Miunsteris / Münster*)

- „Daug riterių ir ginklanešių..., dalis dėl Dievo, bet dauguma dėl užmokesčio“. Samdiniai karuose tarp Vokiečių ordino ir Lenkijos–Lietuvos XV a. pradžioje
- „vil guter rittir und knechte..., eyn teyl durch got und doch das meyste teyl umb sold“. Söldner in den Kriegen zwischen dem Deutschen Orden und Polen-Litauen zu Beginn des 15. Jahrhunderts

15.15-15.35 Kavos pertrauka / Kaffepause

15.35 Darius Baronas (*Vilnius*)

- Karybos naujovės LDK XIV a. antroje pusėje – XV a. pradžioje
- Innovationen in der Kriegführung im Großfürstentum Litauen Ende des 14. – Anfang des 15. Jahrhunderts

16.00 Grischa Vercamer (*Varšuva / Warschau*)

- Laisvieji Vokiečių ordino valstybėje kaip karinė jėga XIV ir XV a. sandūroje
- Die Freien im Deutschordensland Preußen als militärischer Rückhalt Ende des 14. – Anfang des 15. Jahrhunderts

16.25-17.30 Diskusija / Diskussion

SPALIO 23 D., ŠEŠTADIENIS

SAMSTAG, 23. OKTOBER 2010

9.00-12.30

III posėdis: „Taika“

III. Sitzung: „Frieden“

9.00 Klaus Neitmann (*Potsdamas / Potsdam*)

- Apie „amžinąją taiką“. Taikos sudarymo menas tarp Vokiečių ordino ir Lenkijos–Lietuvos 1398–1435 m.
- Vom „ewigen Frieden“. Die Kunst des Friedensschlusses zwischen dem Deutschen Orden und Polen–Litauen 1398–1435

9.25 Jean-Marie Moeglin (*Paryžius / Paris*)

- Karas ir taikos tarpininkavimas Europoje vėlyvaisiais Viduramžiais
- Krieg und Vermittlungsverfahren in Europa in den letzten Jahrhunderten des Mittelalters

9.50 Adam Szweda (*Torunė / Toruń*)

- Lenkija ir Vokiečių ordinas: pasiuntinių veikla ir taikos derybos
- Polen und der Deutsche Orden: Botenwesen und friedliche Verhandlungen

10.15-10.35 Kavos pertrauka / Kaffepause

10.35 Rimvydas Petrauskas (*Vilnius*)

- Lietuva ir Vokiečių ordinas: nuo priešo iki sąjungininko
- Litauen und der Deutsche Orden: vom Feind zum Verbündeten

11.00 Werner Paravicini (*Kylis / Kiel*)

- ◆ Lietuviai: nuo pagonių priešininkų prie kilmingų bendraluomių
 - ◆ Litauer: vom heidnischen Gegner zum adligen Standesgenossen
-

11.25-12.30 Diskusija / Diskussion

14.00-16.50

IV posėdis: „Mūšis“

IV. Sitzung: „Schlacht“

14.00 Sven Ekdahl (*Berlynas / Berlin*)

- ◆ Šaltinių duomenys apie kariuomenių taktiką Žalgirio mūšyje
 - ◆ Quellenaussagen über die Taktik in der Tannenberg Schlacht
-

14.25 Sławomir Józwiak (*Torunė / Toruń*)

- ◆ Žvalgybos tarnyba 1409–1411 m. karo metu
 - ◆ Nachrichtendienst in der Zeit des Krieges 1409–1411
-

14.50 Klaus Militzer (*Kelnas / Köln*)

- ◆ Komunikacijos ir tarpusavio supratimo problemos iki ir po Žalgirio mūšio
 - ◆ Kommunikations- und Verständigungsprobleme vor und nach der Schlacht bei Tannenberg
-

15.15-15.35 Kavos pertrauka / Kaffeepause

15.35 Henadz Sahanovich (*Minskas / Minsk*)

- ◆ Žalgiris ir stačiatikių pasaulis
 - ◆ Tannenberg und die orthodoxe Welt
-

16.00 Alvydas Nikžentaitis (*Vilnius*)

- ◆ Tarptautinis mūšio atminimas
 - ◆ Internationale Erinnerungen an die Schlacht
-

16.25-16.50 Diskusija / Diskussion

17.00 Baigiamasis pranešimas / Schlussvortrag

Hans-Henning Kortüm (*Regensburgas / Regensburg*)

- ◆ Žalgirio mūšis vėlyvųjų Viduramžių karo ir mūšių istorijos kontekste
- ◆ Die Tannenberg-Schlacht im Kontext der spätmittelalterlichen Kriegs- bzw. Schlachtgeschichte

Wielki ksiądz... [The text is a dense, handwritten Latin document, likely a legal or administrative record, covering the top half of the page. It is written in a cursive script typical of the 17th or 18th century.]

Konferenciją remia:
Lietuvos mokslo taryba
Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija
Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija
Pilių tyrimų centras „Lietuvos pily“